

28.02.2023

Asia/5

§ 105

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Holopaisen ym. valtuustoaloitteesta koskien ääni- merkkejä liikennevaloihin esteettömyyden parantamiseksi

HEL 2022-013948 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Helsinki laatii suunnitelman äänimerkkien lisäämisestä suojatieristeyksiin, joissa on liikennevalot. Myös Helsingin kaupungin strategiassa todetaan, että kaupunkiympäristön ja kaupungin palvelujen suunnittelussa otetaan huomioon esteettömyys ja saavutettavuus. Aktiivisella osallistamisella mahdollistetaan vammaisten ihmisten yhdenvertainen osallistuminen ja panostetaan myös muistivälittävään kaupunkiin.

Helsinki alkoi järjestelmällisesti edistää esteettömyyttä Helsinki kaikille -projektilla vuonna 2002 laatien muun muassa esteettömyyteen liittyviä ohjeita. Kaupunginhallituksessa 14.11.2005 hyväksytty esteettömyyssuunnitelma vuosille 2005–2010 on ollut esteettömän Helsingin perustana. Vuonna 2012 kaupunginjohtaja perusti esteettömyysasioiden neuvottelukunnan, joka laati ensimmäiset esteettömyyslinjaukset (päivitetty vuonna 2022). Esteettömyyteen liittyvä lainsäädäntö on muuttunut vuoden 2012 jälkeen ja monet silloin laadituista linjauksista ovat jo osa normaalia toimintaa.

Nykyisin esteettömyysasioiden koordinoinnista ja seurannasta Helsingissä huolehtii esteettömyystyöryhmä. Ryhmän puheenjohtajana toimii kaupunkiympäristön toimialan hallintojohtaja. Ryhmän jäseniä ovat toimialojen esteettömyysyhdyshenkilöt, esteettömyysasiamies, sekä vammaisasiamies ja vanhusneuvoston sihteeri. Esteettömyysasiamies toimii ryhmän valmistelijana ja esittelijänä.

Kaupungin esteettömyystyön näkyväksi tekemisessä on pitkään käytetty palvelukartan palvelukartta.hel.fi -esteettömyyssovellusta. Ulkoalueiden esteettömyysohjeisto (SuRaKu) sai Invalidiliiton valtakunnallisen esteettömyyspalkinnon vuonna 2011 ja Helsinki sijoittui toiseksi Euroopan Unionin Access City Award –kilpailussa vuonna 2015 ja 2022.

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista on nostettu tärkeimmäksi esteettömyystyötä ohjaavaksi asiakirjaksi Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksissa 2022–2025. Yleissopimus sisältää syr-

jintäkiellon, joten vammaisten ihmisten tulee päästä samoihin tiloihin kuin muutkin ihmiset ja pystyä toimimaan muiden ihmisten kanssa samoissa tiloissa itsenäisesti tai avustettuna ilman erityisratkaisuja. Sopimus velvoittaa toimiin, jotka varmistavat vammaisille ihmisille mahdollisimman itsenäisen henkilökohtaisen liikkumisen.

Helsingissä on noin 460 liikennevalo-ohjattua risteystä, joissa on yksi tai useampi suojatie. Noin 60 %:ssa näistä risteyksistä on ääniopastus vähintään yhdellä suojatiellä. Jos tarkastellaan suojateiden lukumäärää, niin noin joka kolmannessa Helsingin 1180:stä valo-ohjatusta suojatiestä on ääniopastus.

Helsingin kaupunki on tehnyt vuosien ajan yhteistyötä Helsingin ja Uudenmaan näkövammaiset ry:n kanssa. Olemassa oleviin liikennevalo-ohjattuihin risteyksiin ääniopastus on pyritty lisäämään yhdistyksen ja yksittäisten kaupunkilaisten toivomiin kohteisiin.

Ääniopastuksen lisääminen nykyisiin risteyksiin on monessa kohteessa haastavaa. Opastus tulee toteuttaa siten, että suojatien käyttäjille ei tule epäselvyyttä siitä, mitä risteuksen suojatietä tai sen osaa ääni tarkoittaa. Ääniopastimia ei useimmiten ole mahdollista lisätä helposti jo olemassa oleviin liikennevaloristeysten pylväisiin niiden sijoittelusta johtuen. Ääniopastuksen lisääminen edellyttääkin usein kaivutöitä pylvässiirtojen tai uusien pylväiden asentamisen sekä sähkökaapeloinnin uusimisen vuoksi. Aina uusien pylväiden lisääminenkin ei ole mahdollista, jos niille ei olemassa olevasta katutilasta löydy sopivaa paikkaa siten, että myös esimerkiksi kunnossapitokalustolle jää riittävästi tilaa. Katuremonttien ja uudisrakentamisen yhteydessä on pyritty varmistamaan edellytykset ääniopastukselle.

Tiiviisti rakennetun kaupungin asuinalueilla liikennevalo-ohjattujen risteysten välittömässä läheisyydessä on asuintaloja. Kaupunkilaisten palautteiden perusteella ääniopastuksesta aiheutuu paikallisesti meluhaittaa varsinkin kesällä, kun asuintaloissa pidetään ikkunoita auki. Ääniopastuksen äänenvoimakkuus säätyy automaattisesti ympäristön melutason mukaan. Ääni tulee kuitenkin olla kuultavissa myös vähäliikenteisenä aikana, kuten yöllä ja se kuuluu tällöin helposti myös asuntoihin avonaisista ikkunoista.

Kaikkien nykyisten valo-ohjattujen suojateiden varustaminen ääniopastuksella aiheuttaisi arviolta 2–5 miljoonan euron kustannukset riippuen siitä, miten paljon risteyksissä joudutaan tekemään kaivutöitä. Kustannusarviota on mahdollista tarkentaa vasta tarkemman risteyskohtaisen suunnittelun yhteydessä, jolloin selviää tarvittavien rakentamistöiden laajuus. Kaikissa risteyksissä pylväiden lisääminen tai siirtäminen turvallisen ja yksikäsitteisen ääniopastuksen edellyttämiin paikkoihin ei

todennäköisesti tilan puutteen vuoksi ole mahdollista. Ääniopasteiden määrän lisääminen kasvattaa myös ylläpitokustannuksia.

Kaupunkiympäristön toimiala tulee tekemään tämän vuoden aikana suunnitelman ja kirjaamaan periaatteet ääniopastuksen laajentamisesta nykyistä kattavammaksi. Suunnitelmassa otetaan huomioon näkövammaisten yhdistyksen sekä yksittäisten kaupunkilaisten yhteydenotoissa esille tulleet kohteet sekä esteettömyyden erikoistason reitit.

Kaupunkiympäristölautakunta piti vastauksen lopussa todettua suunnitelmaa ja sen toimeenpanoa tärkeänä ja korostaa, että sen laatimisessa tulee olla vuorovaikutuksessa näkövammaisten yhdistysten kanssa.

Käsittely

Vastaehdotus:

Anni Sinnemäki: Lisätään lausunnon loppuun seuraava kappale: "Kaupunkiympäristölautakunta pitää vastauksen lopussa todettua suunnitelmaa ja sen toimeenpanoa tärkeänä ja korostaa, että sen laatimisessa tulee olla vuorovaikutuksessa näkövammaisten yhdistysten kanssa."

Kannattaja: Otso Kivekäs

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Anni Sinnemäen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Paula Tuovinen, liikenneinsinööri: 310 37093
paula.tuovinen(a)hel.fi
Pirjo Tujula, esteettömyysasiamies, puhelin: 310 38410
pirjo.tujula(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 23.11.2022 Holopainen Mari Äänimerkit liikennevaloihin esteettömyyden parantamiseksi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Helsinki laatii suunnitelman äänimerkkien lisäämisestä suojatieristeyksiin, joissa on liikennevalot. Myös Helsingin kaupungin strategiassa todetaan, että kaupunkiympäristön ja kaupungin palvelujen suunnittelussa otetaan huomioon esteettömyys ja saavutettavuus. Aktiivisella osallistamisella mahdollistetaan vammaisten ihmisten yhdenvertainen osallistuminen ja panostetaan myös muististävälliseen kaupunkiin.

Helsinki alkoi järjestelmällisesti edistää esteettömyyttä Helsinki kaikille -projektilla vuonna 2002 laatien muun muassa esteettömyyteen liittyviä ohjeita. Kaupunginhallituksessa 14.11.2005 hyväksytty esteettömyyssuunnitelma vuosille 2005–2010 on ollut esteettömän Helsingin perustana. Vuonna 2012 kaupunginjohtaja perusti esteettömyysasioiden neuvottelukunnan, joka laati ensimmäiset esteettömyyslinjaukset (päivitetty vuonna 2022). Esteettömyyteen liittyvä lainsäädäntö on muuttunut vuoden 2012 jälkeen ja monet silloin laadituista linjauksista ovat jo osa normaalia toimintaa.

Nykyisin esteettömyysasioiden koordinoinnista ja seurannasta Helsingissä huolehtii esteettömyystyöryhmä. Ryhmän puheenjohtajana toimii kaupunkiympäristön toimialan hallintojohtaja. Ryhmän jäseniä ovat toimialojen esteettömyysyhdyshenkilöt, esteettömyysasiamies, sekä vammaisasiamies ja vanhusneuvoston sihteeri. Esteettömyysasiamies toimii ryhmän valmistelijana ja esittelijänä.

Kaupungin esteettömyystyön näkyväksi tekemisessä on pitkään käytetty palvelukartan palvelukartta.hel.fi -esteettömyyssovellusta. Ulkoalueiden esteettömyysohjeisto (SuRaKu) sai Invalidiliiton valtakunnallisen esteettömyyspalkinnon vuonna 2011 ja Helsinki sijoittui toiseksi Euroopan Unionin Access City Award – kilpailussa vuonna 2015 ja 2022.

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista on nostettu tärkeimmäksi esteettömyystyötä ohjaavaksi asiakirjaksi Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksissa 2022–2025. Yleissopimus sisältää syrjintäkiellon, joten vammaisten ihmisten tulee päästä samoihin tiloihin kuin muutkin ihmiset ja pystyä toimimaan muiden ihmisten kanssa samoissa tiloissa itsenäisesti tai avustettuna ilman erityisratkaisuja. Sopimus velvoittaa toimiin, jotka varmistavat vammaisille ihmisille mahdollisimman itsenäisen henkilökohtaisen liikkumisen.

Helsingissä on noin 460 liikennevalo-ohjattua risteystä, joissa on yksi tai useampi suojatie. Noin 60 %:ssa näistä risteyksistä on ääniopastus vähintään yhdellä suojatiellä. Jos tarkastellaan suojateiden lukumäärää, niin noin joka kolmannessa Helsingin 1180:stä valo-ohjatusta suojatiestä on ääniopastus.

Helsingin kaupunki on tehnyt vuosien ajan yhteistyötä Helsingin ja Uudenmaan näkövammaiset ry:n kanssa. Olemassa oleviin liikennevalo-ohjattuihin risteyskohtiin ääniopastus on pyritty lisäämään yhdistyksen ja yksittäisten kaupunkilaisten toivomiin kohteisiin.

Ääniopastuksen lisääminen nykyisiin risteyskohtiin on monessa kohteessa haastavaa. Opastus tulee toteuttaa siten, että suojatien käyttäjille ei tule epäselvyyttä siitä, mitä risteyskohtien suojatietä tai sen osaa ääni tarkoittaa. Ääniopastimia ei useimmiten ole mahdollista lisätä helposti jo olemassa oleviin liikennevaloristeysten pylväisiin niiden sijoittelusta johtuen. Ääniopastuksen lisääminen edellyttääkin usein kaivutöitä pylvässiirtojen tai uusien pylväiden asentamisen sekä sähkökaapeloinnin uusimisen vuoksi. Aina uusien pylväiden lisääminenkin ei ole mahdollista, jos niille ei olemassa olevasta katutilasta löydy sopivaa paikkaa siten, että myös esimerkiksi kunnossapitokalustolle jää riittävästi tilaa. Katuremonttien ja uudisrakentamisen yhteydessä on pyritty varmistamaan edellytykset ääniopastukselle.

Tiiviisti rakennetun kaupungin asuinalueilla liikennevalo-ohjattujen risteyskohtien välittömässä läheisyydessä on asuintaloja. Kaupunkilaisten palautteiden perusteella ääniopastuksesta aiheutuu paikallisesti meluhaittaa varsinkin kesällä, kun asuintaloissa pidetään ikkunoita auki. Ääniopastuksen äänenvoimakkuus säätyy automaattisesti ympäristön melutason mukaan. Ääni tulee kuitenkin olla kuultavissa myös vähäliikenteisenä aikana, kuten yöllä ja se kuuluu tällöin helposti myös asuntoihin avonaisista ikkunoista.

Kaikkien nykyisten valo-ohjattujen suojateiden varustaminen ääniopastuksella aiheuttaisi arviolta 2–5 miljoonan euron kustannukset riippuen siitä, miten paljon risteyskohtiin joudutaan tekemään kaivutöitä. Kustannusarviota on mahdollista tarkentaa vasta tarkemman risteyskohtaisen suunnittelun yhteydessä, jolloin selviää tarvittavien rakentamistöiden laajuus. Kaikissa risteyskohtiin pylväiden lisääminen tai siirtäminen turvallisen ja yksikäsitteisen ääniopastuksen edellyttämiin paikkoihin ei todennäköisesti tilan puutteen vuoksi ole mahdollista. Ääniopasteiden määrän lisääminen kasvattaa myös ylläpitokustannuksia.

Kaupunkiympäristön toimiala tulee tekemään tämän vuoden aikana suunnitelman ja kirjaamaan periaatteet ääniopastuksen laajentamisesta nykyistä kattavammaksi. Suunnitelmassa otetaan huomioon näkövammaisten yhdistyksen sekä yksittäisten kaupunkilaisten yhteydenottoissa esille tulleet kohteet sekä esteettömyyden erikoistason reitit.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Mari Holopainen ja 27 muuta valtuutettua ovat tehneet 23.11.2022 seuraavan valtuustoaloitteen:

"Äänimerkit liikennevaloihin esteettömyyden parantamiseksi

Liikennevalojen äänimerkit kertovat näkövammaisille ja muille jalankulkijoille valon vaihtumisesta. Ne toimivat myös äänimajakoina, jotka auttavat jalankulkijaa pitämään suuntaa ja pysymään suojatiellä. Helsingissä asuvat näkövammaiset ja muut henkilöt, jotka hyödyntävät liikennevalojen äänimerkkejä kokevat äänimerkkien puutteet suurena ongelmana turvalliselle ja toimivalle liikkumiselle. Tällä hetkellä äänimerkki puuttuu useista risteyksistä, mikä asettaa monet liikkujat turvattuun asemaan. Näkövammaiset joutuvat usein valitsemaan kiertoreittejä, jotta löytäisivät turvallisen kadunylityskohdan.

Liikennevalojen vaihtumisen päättelyminen ympärillä olevasta liikenteestä, kuten autoista ja muista jalankulkijoista sisältää turvallisuusriskejä. Osa risteyksistä on rakenteeltaan hyvin monimutkaisia, jolloin melua on paljon ja risteystä voi olla vaikea hahmottaa ilman äänimerkkejä.

Äänimerkkien lisäämistä liikennevaloihin on vastustettu vetoamalla meluhaittaan. Kaupunkialueilla liikennevalon äänimerkillä ei ole melunlähteenä suurta merkitystä ja ääni on hyvin paikallinen.

Helsingin on otettava esteettömyys nykyistä vakavammin ja otettava palaute suojateiden turvattomuudesta vakavasti huomioon. Esimerkiksi Joensuussa, Tukholmassa ja Göteborgissa on äänimerkkejä liikennevalo-ohjatuissa suojateissa. Suomi ratifioi YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista vuonna 2016. Liikennevalojen äänimerkkien tarve on perusteltavissa vammaisyleissopimuksen artiklalla esteettömyydestä ja saavutettavuudesta (9 artikla) sekä artiklalla henkilökohtaisesta liikkumisesta (20 artikla). Sopimus velvoittaa toimiin, jotka helpottavat vammaisten henkilöiden henkilökohtaista liikkumista heidän haluamallaan tavalla sekä kohtuulliseen hintaan.

Näkövammaisten ja muiden ihmisten itsenäisellä jalankululla on ekologisia, kansanterveydellisiä ja taloudellisia hyötyjä. Vapaus liikkua itsenäisesti lisää myös psyykkistä hyvinvointia. Liikkumisen esteet saattavat lisätä syrjäytymisen riskiä. Ikäihmisten suhteellinen osuus kasvaa jatkuvasti, ja iän myötä monen liikkumisnäkö heikkenee. Näkövammaisten ihmisten lisäksi liikennevalojen äänimerkeistä hyötyvät myös värisokeat ihmiset. Taloudellisia säästöjä saadaan, kun avustajaa tai kuljetuspalveluita ei tarvita tilanteissa, joissa avuntarve johtuu pelkästään ympäristön esteellisyydestä.

Helsingillä on hyvä mahdollisuus olla esteettömyyden edelläkävijä ja näyttää esimerkkiä muille Suomen kaupungeille ja kunnille. Julkisen lii-

28.02.2023

Asia/5

kenteen pysäkkikuulutukset ovat hyvä esimerkki Helsingissä käyttöön otetuista esteettömyystoimista.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Helsinki laatii suunnitelman äänimerkkien lisäämisestä suojatieristeyksiin, joissa on liikennevalot."

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 1.3.2023 mennessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Paula Tuovinen, liikenneinsinööri: 310 37093
paula.tuovinen(a)hel.fi
Pirjo Tujula, esteettömyysasiamies, puhelin: 310 38410
pirjo.tujula(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 23.11.2022 Holopainen Mari Äänimerkit liikennevaloihin esteettömyyden parantamiseksi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 14.02.2023 § 96